

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.310545

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СТАРТАП-ПРОЕКТАМИ (стор. 6–10)**Орлова К. Є.**

Об'єктом дослідження в роботі є інтелектуальна власність як один із ключових ресурсів стартап-проектів. Дослідження спрямоване на розуміння ролі інтелектуальної власності в забезпеченні ефективності управління стартап-проектами та подолання її недооцінки. Сучасні умови функціонування українських підприємств вимагають пошуку ефективних інструментів формування конкурентних переваг та забезпечення відновлення економіки, що підкреслює необхідність активізації інноваційної діяльності. Основна увага дослідження присвячена стартап-проектам як одній із форм активізації інноваційної діяльності. Автором запропоновано визначення стартапу як тимчасової структури (організованої у формі суб'єкта господарювання та/або проекту), яка має інноваційні характеристики бізнес-моделі, генерує інноваційний продукт і спрямована на значне зростання та масштабування. Стартап-проекти мають свої особливості, які впливають на відповідну систему управління. На основі проведеного дослідження визначено напрямки управління стартап-проектами, одним з яких є управління ресурсами стартап-проектів. Інтелектуальна власність, у свою чергу, є одним із ключових ресурсів стартап-проектів з огляду на інноваційний характер їх бізнес-моделей. Ефективне управління об'єктами інтелектуальної власності здатне сформувати значні переваги для стартап-проекту, що призведе до його показників ефективності. Основні напрямки управління інтелектуальною власністю в стартап-проектах включають розвиток інтелектуальної власності, аналіз ринку, захист прав інтелектуальної власності, комерціалізацію прав інтелектуальної власності. Забезпечення ефективності управління інтелектуальною власністю передбачає дотримання відповідних принципів, до основних з яких належать принципи системності, обґрунтованості, ефективності, альтернативності, забезпечення розвитку, адаптивності, соціальної відповідальності. Отримані результати дослідження сприятимуть підвищенню обізнаності засновників стартапів щодо ролі та особливостей управління інтелектуальною власністю.

Ключові слова: підприємництво, інноваційна діяльність, стартап, управління стартап-проектом, інтелектуальна власність, права інтелектуальної власності.

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.310560

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ НА НАФТОГАЗОВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ (стор. 11–15)**Полтвічина О. П.**

Політична та економічна ситуація в Україні призводить до того, що підприємства сьогодні стикаються з погіршенням фінансового стану та потребують дієвих механізмів подальшого розвитку навіть в умовах дії воєнного стану. Вміння планувати процес управління проектами, формулювати ціннісні орієнтири проектного управління та впроваджувати необхідні інструменти управління може допомогти сформувати оптимальний для підприємства підхід до ціннісно-орієнтованого управління проектами на нафтогазовидобувних підприємствах. Для оптимізації процесу управління проектами необхідно деталізувати та покращувати процес планування реалізації цих проектів. Здійснення такої деталізації можливе за умови застосування моделювання бізнес-процесів на підприємстві. Отже, об'єктом цього дослідження є підходи до ціннісно-орієнтованого управління проектами на нафтогазовидобувних підприємствах.

У роботі використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, а також було використано метод моделювання бізнес-процесів задля визначення чіткої послідовності дій в процесі реалізації проектів на нафтогазовидобувних підприємствах.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що для оптимального ціннісно-орієнтованого управління проектами на нафтогазовидобувних підприємствах слід дотримуватися певного бізнес-процесу, який передбачає чітку послідовність дій та можливість контролю результату на кожному з етапів проекту. Загалом, за розробленим авторським бізнес-процесом, ціннісно-орієнтоване управління проектами на нафтогазовидобувних підприємствах передбачає виконання таких етапів:

- формування чіткої послідовності дій, спрямованих на реалізацію проекту (становлення ціннісних індикаторів проекту);
- визначення відповідальних осіб та розподіл ресурсів для реалізації кожного етапу проекту;
- загальна реалізація проекту (цей етап передбачає деталізацію на окремі задачі);
- контроль ефективності та досягнення ціннісних індикаторів проекту.

Дотримання такої послідовності дій дозволить підвищити ефективність управління проектами та забезпечити узгодження показників ефективності проекту з загальними ціннісними орієнтирами підприємства.

Ключові слова: ціннісно-орієнтоване управління, бізнес-процес, візуалізація даних, управління проектами, нафтогазовидобувні підприємства.

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.310175

ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ВПРОВАДЖЕННІ СТРАТЕГІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ МЕБЛЕВОГО СЕКТОРУ В КЕНІЇ (стор. 16–24)**Jane Nasimiye Were**

Об'єктом дослідження є ефективність роботи сектору виробництва меблів у Кенії. У роботі використовувався описовий та пояснювальний спосіб дослідження. У дослідженні взяли участь 686 працівників-менеджерів та 195 генеральних директорів у секторі виробництва меблів. Структуровані анкети були розповсюджені серед топ-менеджерів, а факторний аналіз був використаний для зменшення кількості змінних та встановлення основних конструктів, в той час як аналіз моментів структур був застосований для розвитку теорії.

Виявлено, що технологічний потенціал пояснює 49 % дисперсії в результатах діяльності компанії. Індекси узгодженості свідчать про те, що дані адекватно відповідають гіпотетичній моделі щодо технологічного потенціалу та результатів діяльності компанії: $NFI=0,604$, $RFI=0,501$, $IFI=0,639$, $TLI=0,539$ та $CFI=0,634$ при p -значенні $>0,05$. Крім того, дослідження виявило, що технологічний потенціал та продуктивність фірми мають позитивний та статистично значущий внесок на рівні значущості 0,05. Про це свідчить значення стандартизованого коефіцієнта регресії гіпотетичного шляху технологічного потенціалу ($\beta=0,878$, $S.E.=0,75$, $C.R.=11,743$ та p -значення $<0,05$). Результати також показали, що розмір та вік компанії не впливають на технологічний потенціал у впровадженні стратегії та результати діяльності компанії. Про це свідчить значущість стандартизованого коефіцієнта регресії між розміром фірми та її віком ($\beta=-0,171$, $S.E.=2,015$, $C.R.=-0,085$ та p -значення $>0,05$). Таким чином, альтернативна гіпотеза про те, що розмір та вік компанії мають негативний модеруючий вплив на результати діяльності компанії, була відхилена на рівні значущості 0,05.

Для покращення показників прибутковості та зростання компанії вкрай важливо управляти та підтримувати технологічний потенціал за допомогою ефективного процесу реалізації стратегії. Дослідження не лише додає цінності до існуючих знань у практиці стратегічного управління, але й вказує на те, що при впровадженні стратегії керівники та топ-менеджери повинні враховувати фактори технологічного потенціалу, щоб покращити результати діяльності компанії.

Ключові слова: технологічний потенціал, реалізація стратегії, розмір та вік компанії, результати діяльності компанії.

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.310570

ТЕОРЕТИКО-ГРАФОВА ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ФОРМУВАННЯ КОМАНДИ НА ОСНОВІ ФАКТОРУ ЗМАГАННЯ (стор. 25–30)

Рябенко А. Е., Терещенко Е. В., Бакурова А. В., Пирожок А. В., Кузькін О. Ф.

Об'єктом дослідження є підвищення рівня продуктивності командної роботи за рахунок ефективного відбору учасників, які демонструють найвищий рівень продуктивності у співпраці. Представлене дослідження направлене на математичну формалізацію задачі формування команди за результатами серії змагань з використанням теоретико-графових підходів. У кожному змаганні цієї серії беруть участь команди з однаковою кількістю учасників. Склад команди обов'язково змінюється для кожного наступного змагання. Після змагальної серії отримана інформація про склад команд та їх результати оцінюються за успішністю взаємодії учасників, що може бути використано при формуванні успішних команд. Розроблено теоретико-графову формалізацію задачі формування команди на повному неорієнтованому зваженому графі. Множина вершин цього графа відповідає множині потенційних учасників. Кожне ребро зважене числом, яке відображає якість взаємодії між двома учасниками. Допустимим рішенням є покриття графа кліками, розмір яких визначається кількістю членів команди. Побудовано математичну модель двокритеріальної задачі з критеріями MAXSUM і MAXMIN, де перший критерій оцінює загальну успішність створених команд, другий критерій оцінює «найслабшу ланку», дозволяючи вибрати варіант, який максимізує мінімальну перевагу ваги для кожного кліка. Двокритеріальна цільова функція визначає множину Парето, що складається з усіх оптимумів Парето в множині допустимих рішень. Розглянуто алгоритмічну задачу знаходження повної множини альтернатив, яка є підмножиною множини Парето мінімальної потужності при виконанні умови рівності цільових функцій для повної множини альтернатив і множини Парето. Вага ребер графа розраховується з використанням балів, отриманих під час серії змагань. На практиці результати дослідження можуть бути використані як основа для розробки методик командоутворення.

Ключові слова: командна робота, множина Парето, багатокритеріальні цільові функції, граф, багатокритеріальна оптимізація, конкуренція.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.309012

РОЗГЛЯД ПЕРЕШКОД РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (стор. 31–37)

Рябініна Н. О.

Об'єктом дослідження є ключові завдання євроінтеграційних процесів молочної галузі України та перешкоди на шляху їх реалізації.

У ході проведеного дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: метод системного аналізу та метод узагальнення; методи аналізу та синтезу; статистичний та табличний методи; метод порівняння.

У роботі розглянуто основні завдання євроінтеграційних процесів молочної галузі України, які враховують загальну концепцію розвитку європейської економіки: продовольча безпека; безпечність та якість молочних продуктів; утримання здорового поголів'я; відкритість і прозорість організації ринку та звітності; екологічне питання. У дослідженні висвітлено перешкоди розвитку молочної галузі України на шляху до вступу в ЄС, а також план першочергових дій держави на 2023–2024 роки. Основною перешкодою для розвитку України є окупація території, що стримує соціально-економічний розвиток та збільшує макроекономічні ризики. Широкомасштабна міграція, зростання контрафакту та тіншового ринку не сприяють позитивним оцінкам виконання умов для вступу України до ЄС. Ми є свідками рішучих кроків з боку держави щодо підвищення якості молочної продукції та вирішення питань, пов'язаних з налагодженням логістичних зв'язків між Україною та країнами ЄС. Це дослідження потребує обговорення та подальшого вивчення.

Країні вкрай необхідно налагодити стабільні та взаємовигідні економічні відносини між Україною та ЄС у молочної галузі. Незважаючи на втрату української території, порушення логістичних зв'язків, міграцію та брак кваліфікованих кадрів, скорочення поголів'я діїних корів, зменшення виробництва сирого молока, зміни у виробничому процесі, Україна має великі шанси стати одним з основних постачальників молочної продукції на європейській ринку.

Ключові слова: галузь молочної промисловості, євроінтеграційні процеси, перешкоди для розвитку, сільськогосподарські підприємства, домогосподарства.

ПИТАННЯ МАКРОЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

DOI: 10.15587/2706-5448.2024.310351

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНОГО БОРГУ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ (стор. 38–42)**Фірсанова В. О.**

Об'єктом дослідження є глобальний борг (або світовий борг) у світовій економіці. Сьогодні надзвичайно гостро стоїть проблема глобального боргу (або глобальної заборгованості) у світовій економіці. Показник глобального боргу є найбільшим за всю історію світової економіки та склав вже 315 трлн. дол. США у 2024 році. У цій роботі досліджувалась взаємозалежність глобального боргу та основних макроекономічних показників. Основні світові макроекономічні показники (ВВП, інфляція, імпорт, експорт, економічне зростання) та населення світу у цій публікації розглядаються як глобальні. Також було виконано прогнозування показника глобального боргу у світовій економіці до 2035 року.

У дослідженні було використані методи статистичного аналізу. Усі результати дослідження були отримані через статистичний пакет Statgraphics Centurion. Цей пакет дозволив провести процедуру Multiple Analysis of Variance та прогнозування через ARIMA (1,0,0) модель.

При застосуванні процедури Multiple Analysis of Variance у цю публікацію увійшли результати кореляції Пірсона, рангової кореляції Спірмена та коваріаційного аналізу. Кореляція Пірсона дозволила виявити, з якими саме глобальними макроекономічними показниками глобальний борг має дуже сильні та слабкі пов'язаності. Рангова кореляція Спірмена також демонструє взаємозалежність глобального боргу та глобальних макроекономічних показників. Коваріаційний аналіз дав результати, які мають відмінності від вищевказаних методів. В свою чергу ARIMA-модель у цьому дослідженні була застосована для прогнозування глобального боргу до 2035 року.

Сутність результатів дослідження полягає у тому, що глобальний борг має найбільш тісні взаємозв'язки із такими глобальними макроекономічними показниками, як глобальний ВВП, глобальний експорт та глобальний імпорт та населення світу. Середні взаємозв'язки глобальний борг має з такими глобальними макроекономічними показниками, як глобальна інфляція та глобальне економічне зростання. ARIMA-модель прогнозує скоріше збільшення глобального боргу до 2035 року, а ніж його зменшення і, відповідно, цих глобальних макроекономічних показників як взаємозалежних від заборгованості.

На практиці ці результати можуть бути використанні задля впровадження відповідної економічної політики для збалансування основних макроекономічних показників в економіці для того, щоб зменшити заборгованість держав, яка в свою чергу впливає на глобальний борг.

Ключові слова: глобальний борг, глобальні макроекономічні показники, Multiple Analysis of Variance, кореляція Пірсона, рангова кореляція Спірмена.